

2. ZDRAVSTVENO STANJE PREBIVALSTVA

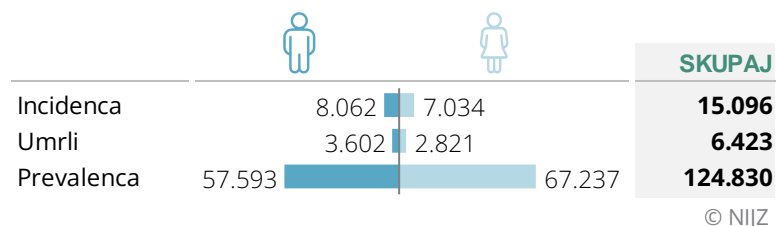

2.4.2. RAK

Leta 2020, v prvem letu pandemije covid-19, je v Sloveniji za rakom na novo zbolelo več kot 15.000 ljudi, umrlo pa jih je skoraj 6.500. Konec decembra 2020 je živel več kot 124.000 ljudi, ki jim je bila enkrat v življenju postavljena diagnoza rak. Groba incidenčna stopnja raka se v zadnjem desetletju veča za 1,6 % povprečno letno. Med moškimi sta najpogostejša nemelanomski kožni rak (20 %) in rak prostate (18 %), med ženskami pa sta najpogostejša nemelanomski kožni rak (21 %) in rak dojke (20 %). Najpogosteje zbolevalo še za rakom pljuč ter debelega črevesa in danke, ki skupaj predstavljata 19 % vseh na novo ugotovljenih malignih bolezni pri obeh spolih skupaj. Čisto preživetje slovenskih bolnikov z rakom se s časom izboljšuje, saj v zadnjih letih že skoraj 60 % zbolelih živi več kot pet let po diagnozi.

Osnovni kazalniki bremena raka kažejo, da spada rak med največje javnozdravstvene probleme v Sloveniji. Po podatkih Registra raka Republike Slovenije (RRRS) je leta 2020 v Sloveniji na novo za rakom zbolelo 15.096 ljudi (8.062 moških in 7.034 žensk). Zaradi raka je tega leta umrlo 6.423 ljudi, 3.602 moška in 2.821 žensk. Med nami je konec leta 2020 živel 124.830 ljudi, ki jim je bila tekom življenja postavljena diagnoza rak. Med njimi je značilno več žensk (67.237), saj moški (57.593) zolevajo za bolj usodnimi vrstami rakov.

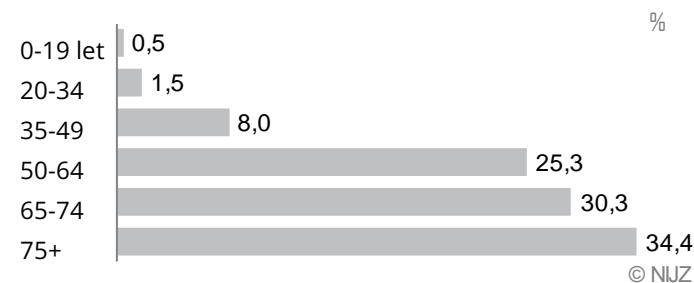
2.4.2. Tabela 1: **Breme raka, Slovenija, 2020**

Viri:
 Rak v Sloveniji 2020, Register raka Republike Slovenije, 2023
 Zdravniško poročilo o umrli osebi (NIJZ 46)

Starostna struktura zbolelih za rakom v Sloveniji leta 2020 ponazarja, da je rak bolezen starejših ljudi, saj je 90 % zbolelih ob diagnozi starejših od 50 let, 65 % pa jih ima ob diagnozi 65 let ali več.

2.4.2. Slika 1: **Odstotni delež incidence vseh rakov po starostnih skupinah, Slovenija, 2020**

Viri: Rak v Sloveniji 2020, Register raka Republike Slovenije, 2023

Po podatkih Registra raka Republike Slovenije je ocenjeno, da bo od rojenih leta 2020 za rakom **do 75. leta** starosti zbolel:

- eden od dveh moških in
- ena od treh žensk.

RAK 2020

15.096 novih primerov (incidenca) → ocena več kot 17.000 v letu 2023

Incidenca raka raste. Več kot polovica zvečanja incidence gre na račun staranja prebivalstva.

6.423 umrlih

124.830 živečih, ki so kadarkoli zboleli za eno od rakavih bolezni (prevalenca)

Najpogostejši raki

58 % vseh novih primerov rakavih bolezni; obsega pet najpogostejših rakov:

19,9 %

Koža, razen melanoma

10,3 %

Pljuča

9,7 %

Prostata

9,7 %

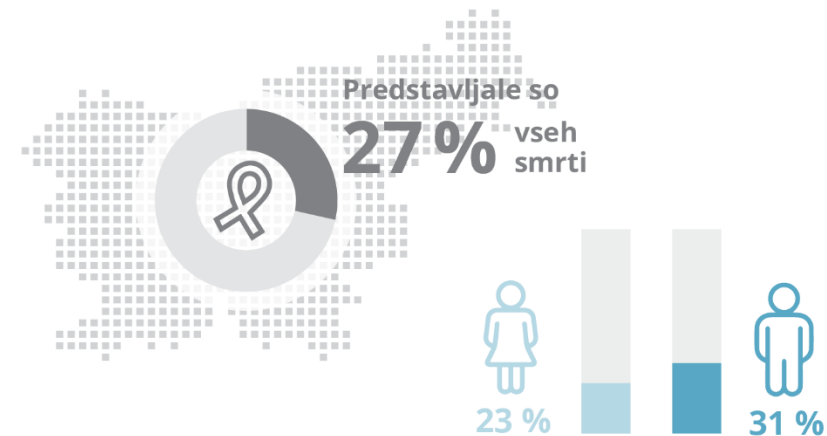
Dojka

8,6 %

Debelo črevo in danka

Rakave bolezni so **drugi** najpogostejši vzrok smrti.

Od leta 2009 so **najpogostejši vzrok smrti pri moških.**

Najpogostejši raki so povezani z **nezdravim življenjskim slogom.**

Kajenje

Prekomerno pitje alkohola

Neustrezna prehrana

Telesna neaktivnost

Čezmerna telesna teža

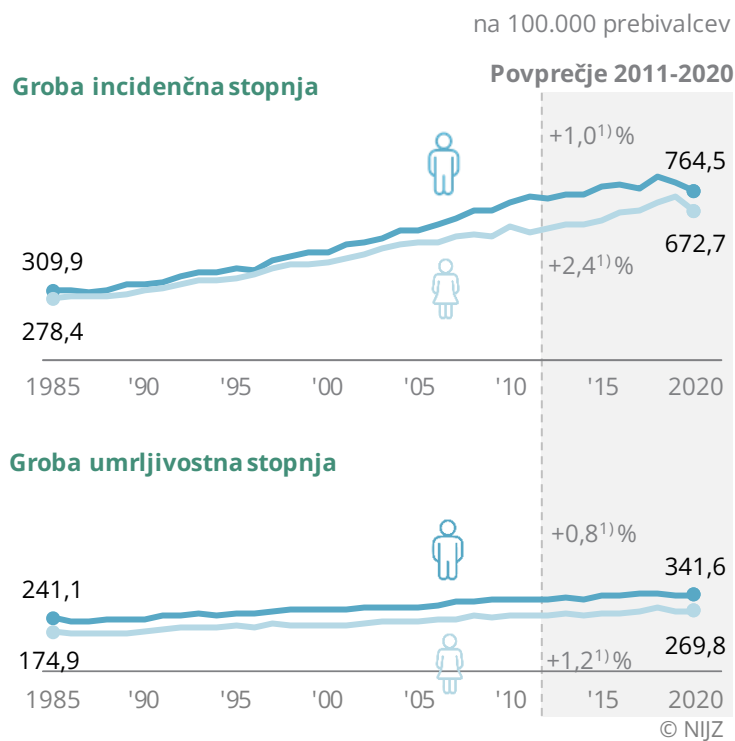
Čezmerno sončenje

2. ZDRAVSTVENO STANJE PREBIVALSTVA

Časovna trenda incidence in umrljivosti raka pri obeh spolih skupaj nakazujeta rast bremena raka v Sloveniji. V zadnjih 10 letih se je groba incidenčna stopnja pri moških večala povprečno za 1 % letno, pri ženskah pa za 2,4 %. Groba umrljivostna stopnja se je pri moških v tem obdobju večala povprečno za 0,8 % letno, pri ženskah pa za 1,2 %. Več kot polovica zvečanja incidence gre na račun staranja prebivalstva. Starostno standardizirana incidenčna stopnja kaže, da se tveganje raka veča počasneje, pri moških se trend v zadnjem desetletju celo obrača navzdol.

2.4.2. Slika 2: **Groba incidenčna in umrljivostna stopnja raka** po spolu s povprečno letno spremembo¹⁾ za zadnjih 10 let, Slovenija, 1985–2020

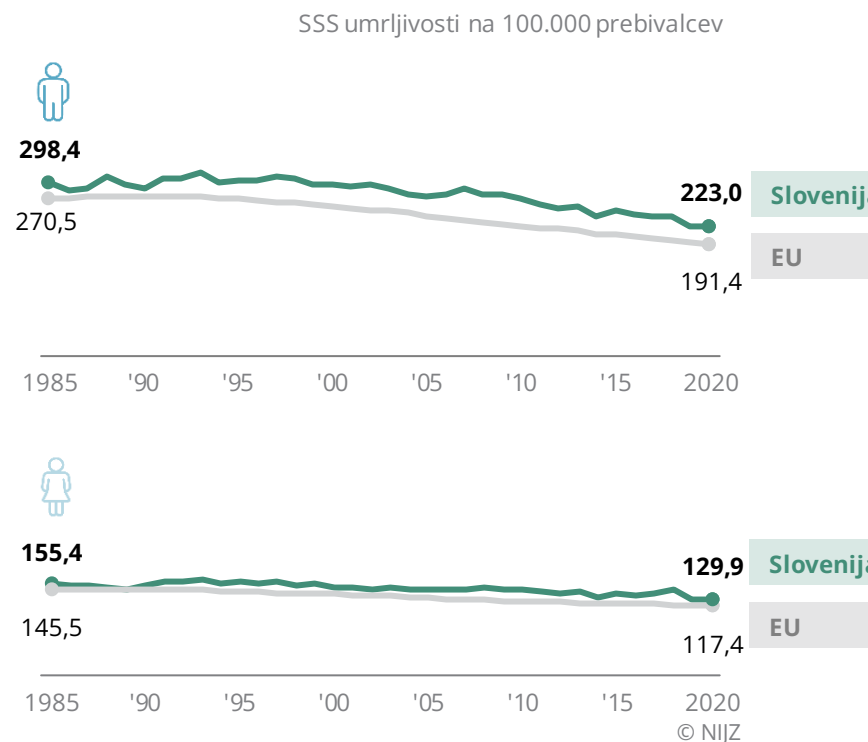

¹⁾ Povprečna letna sprememba je statistično značilna pri stopnji tveganja 0,05. Viri: Rak v Sloveniji 2020, Register raka Republike Slovenije, 2023

Spodbudno je tudi, da se umrljivost zaradi raka (če ne upoštevamo staranja prebivalstva) manjša od sredine devetdesetih let, kar kaže na večjo uspešnost zdravljenja (povzeto po Rak v Sloveniji 2020).

Starostno standardizirana umrljivostna stopnja raka se polagoma zmanjšuje tako v Evropi kot v Sloveniji. V Sloveniji je slabša od evropskega povprečja, pri čemer je razlika večja pri moških.

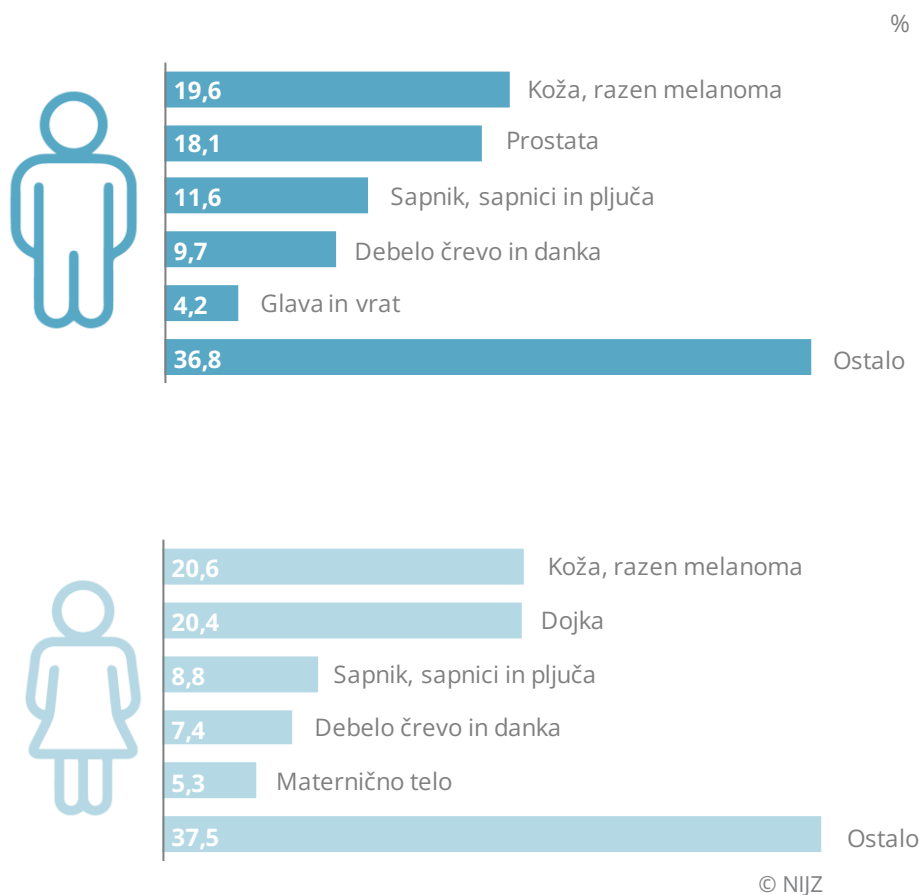
2.4.2. Slika 3: **Starostno standardizirana umrljivostna stopnja raka**, Slovenija in EU, 1985–2020

Viri: WHO, <https://gateway.euro.who.int>, 23. 11. 2023

2.4.2. Slika 4: **Najpogostejše lokacije raka** po spolu, Slovenija, 2020

Najpogostejši raki so v raznih življenjskih obdobjih različni.

Pri otrocih in mladostnikih do 20. leta so najpogostejše:

- **levkemije,**
- tumorji centralnega in avtonomnega **živčnega sistema** in
- **limfomi.**

Mlajši odrasli (20-24 let):

- moški zbolevalo največ za rakom **mod in kože,**
- pri ženskah v tej starosti pa je rak **dojke** že na prvem mestu.

Viri: Rak v Sloveniji 2020, Register raka Republike Slovenije, 2023

I. INCIDENČNE MERE RAKA

2.4.2. Tabela 2: **Incidenca raka** po izbranih lokacijah, spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2020

Lokacija po MKB-10			0-19 let	20-34	35-49	50-64	65-74	75+	SKUPAJ
Želodec	C16	Moški	0	0	12	60	80	127	279
		Ženske	0	1	10	26	38	70	145
Debelo črevo	C18	Moški	2	4	26	116	152	182	482
		Ženske	3	5	22	71	92	150	343
Rektum in rektosigmoidna zveza	C19-C20	Moški	0	1	25	97	84	93	300
		Ženske	0	0	16	44	50	69	179
Sapnik, sapnici in pljuča	C33-C34	Moški	0	0	20	260	409	246	935
		Ženske	1	1	18	175	248	176	619
Koža, razen melanoma	C44	Moški	1	11	93	285	464	717	1.571
		Ženske	1	13	107	303	357	658	1.439
Dojka	C50	Moški	0	0	1	0	4	6	11
		Ženske	0	25	274	476	348	325	1.448
Maternični vrat	C53	Moški	-	-	-	-	-	-	-
		Ženske	0	15	35	40	21	22	133
Maternično telo	C54	Moški	-	-	-	-	-	-	-
		Ženske	0	1	28	148	106	90	373
Prostata	C61	Moški	0	0	12	372	649	427	1.460
		Ženske	-	-	-	-	-	-	-
Ostale lokacije		Moški	37	95	268	832	923	869	3.024
		Ženske	36	60	239	512	548	960	2.355
SKUPAJ lokacije	C00-C96	Moški	40	111	457	2.022	2.765	2.667	8.062
		Ženske	41	121	749	1.795	1.808	2.520	7.034

Viri: Rak v Sloveniji 2020, Register raka Republike Slovenije, 2023

2.4.2. Tabela 3: **Groba in starostno specifična incidenčna stopnja raka** po izbranih lokacijah, spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2020

na 100.000 prebivalcev			Starostno specifična incidenčna stopnja						Groba stopnja
Lokacija po MKB-10			0-19 let	20-34	35-49	50-64	65-74	75+	SKUPAJ
Želodec	C16	Moški	0,0	0,0	4,9	26,6	70,8	176,2	26,5
		Ženske	0,0	0,6	4,6	11,8	30,7	57,9	13,9
Debelo črevo	C18	Moški	0,9	2,1	10,6	51,5	134,5	252,5	45,7
		Ženske	1,5	3,1	10,1	32,1	74,3	124,0	32,8
Rektum in rektosigmoidna zveza C19-C20		Moški	0,0	0,5	10,2	43,1	74,4	129,0	28,4
		Ženske	0,0	0,0	7,3	19,9	40,4	57,0	17,1
Sapnik, sapnici in pljuča	C33-C34	Moški	0,0	0,0	8,2	115,4	362,0	341,3	88,7
		Ženske	0,5	0,6	8,3	79,1	200,3	145,5	59,2
Koža, razen melanoma	C44	Moški	0,5	5,8	38,0	126,5	410,7	994,6	149,0
		Ženske	0,5	8,0	49,1	137,0	288,3	544,0	137,6
Dojka	C50	Moški	0,0	0,0	0,4	0,0	3,5	8,3	1,0
		Ženske	0,0	15,3	125,9	215,3	281,0	268,7	138,5
Maternični vrat	C53	Moški	-	-	-	-	-	-	-
		Ženske	0,0	9,2	16,1	18,1	17,0	18,2	12,7
Maternično telo	C54	Moški	-	-	-	-	-	-	-
		Ženske	0,0	0,6	12,9	66,9	85,6	74,4	35,7
Prostata	C61	Moški	0,0	0,0	4,9	165,1	574,5	592,3	138,5
		Ženske	-	-	-	-	-	-	-
Ostale lokacije		Moški	17,5	50,5	109,6	369,3	817,0	1.205,5	286,8
		Ženske	18,1	36,8	109,8	231,6	442,5	793,7	225,2
SKUPAJ lokacije	C00-C96	Moški	18,9	59,0	186,9	897,4	2.447,4	3.699,7	764,5
		Ženske	20,6	74,2	344,0	811,8	1.460,0	2.083,4	672,7

Viri: Rak v Sloveniji 2020, Register raka Republike Slovenije, 2023

2.4.2. Tabela 4: *Starostno standardizirana incidenčna stopnja raka po spolu in najpogostejših lokacijah, Slovenija, 2011–2020*

SSS incidence na 100.000 prebivalcev

Lokacija po MKB-10		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Koža, razen melanoma	C44	95,1	97,1	107,1	95,4	108,9	108,8	108,8	120,6	121,0	99,9
Prostata	C61	137,8	120,7	122,1	113,3	124,9	125,8	115,0	117,9	106,2	93,7
Sapnik, sapnici in pljuča	C33-C34	66,7	69,4	67,9	67,3	72,6	70,2	62,9	67,5	67,4	60,4
Debelo črevo in danka	C18-C20	81,0	73,3	63,2	64,3	58,0	63,1	55,7	55,7	52,0	51,5
Glava in vrat	C00-C14, C32	28,8	28,9	28,6	29,0	28,8	26,4	26,0	27,5	23,3	23,4
SKUPAJ lokacije	C00-C96	622,6	601,5	600,2	589,4	615,9	608,3	580,4	603,9	580,7	532,7
Dojka	C50	84,4	96,7	92,7	92,6	95,5	98,5	98,1	103,3	108,1	98,4
Koža, razen melanoma	C44	67,4	71,0	80,1	72,1	76,9	83,7	92,6	103,2	99,4	77,5
Sapnik, sapnici in pljuča	C33-C34	25,4	26,7	28,8	27,0	29,6	34,8	35,2	36,3	35,6	35,5
Debelo črevo in danka	C18-C20	41,0	37,2	33,0	31,9	31,8	34,3	30,4	30,4	31,7	29,0
Maternično telo	C54	20,8	23,1	20,6	23,3	23,4	23,0	22,8	22,4	24,3	23,5
SKUPAJ lokacije	C00-C96	395,4	411,1	418,0	407,7	418,7	442,4	439,9	456,1	470,0	421,5

Viri: SLORA, <http://www.slora.si/>, 24. 11. 2023

II. UMRLJIVOSTNE MERE RAKA

2.4.2. Tabela 5: **Umrli zaradi raka** po izbranih lokacijah, spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2020

Lokacija po MKB-10			0-19 let	20-34	35-49	50-64	65-74	75+	SKUPAJ
Želodec	C16	Moški	0	0	6	33	47	108	194
		Ženske	0	1	4	17	22	75	119
Debelo črevo	C18	Moški	0	1	5	36	53	139	234
		Ženske	0	1	10	18	32	118	179
Rektum in rektosigmoidna zveza	C19-C20	Moški	0	1	1	23	69	76	170
		Ženske	0	1	5	13	14	65	98
Sapnik, sapnici in pljuča	C33-C34	Moški	0	0	15	176	312	239	742
		Ženske	0	0	9	102	149	191	451
Koža, razen melanoma	C44	Moški	0	0	1	0	6	19	26
		Ženske	0	0	0	2	1	31	34
Dojka	C50	Moški	0	0	0	0	1	2	3
		Ženske	0	3	30	78	97	264	472
Maternični vrat	C53	Moški	-	-	-	-	-	-	-
		Ženske	0	0	4	8	8	18	38
Maternično telo	C54	Moški	-	-	-	-	-	-	-
		Ženske	0	0	0	10	21	46	77
Prostata	C61	Moški	0	0	1	34	94	331	460
		Ženske	-	-	-	-	-	-	-
Ostale lokacije		Moški	5	9	43	360	550	806	1.773
		Ženske	3	2	47	168	280	853	1.353
SKUPAJ lokacije	C00-C97	Moški	5	11	72	662	1.132	1.720	3.602
		Ženske	3	8	109	416	624	1.661	2.821

Viri:

Zdravniško poročilo o umrli osebi (NIJZ 46)
SLORA, <http://www.slora.si/>, 24. 11. 2023

2.4.2. Tabela 6: *Groba in starostno specifična umrljivostna stopnja raka po izbranih lokacijah, spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2020*

na 100.000 prebivalcev			Starostno specifična stopnja						Groba stopnja
Lokacija po MKB-10			0-19 let	20-34	35-49	50-64	65-74	75+	SKUPAJ
Želodec	C 16	Moški	0,0	0,0	2,5	14,6	41,6	149,8	18,4
		Ženske	0,0	0,6	1,8	7,7	17,8	62,0	11,4
Debelo črevo	C 18	Moški	0,0	0,5	2,0	16,0	46,9	192,8	22,2
		Ženske	0,0	0,6	4,6	8,1	25,8	97,6	17,1
Rektum in rektosigmoidna zveza	C 19-C20	Moški	0,0	0,5	0,4	10,2	61,1	105,4	16,1
		Ženske	0,0	0,6	2,3	5,9	11,3	53,7	9,4
Sapnik, sapnici in pljuča	C 33-C34	Moški	0,0	0,0	6,1	78,1	276,2	331,5	70,4
		Ženske	0,0	0,0	4,1	46,1	120,3	157,9	43,1
Koža, razen melanoma	C 44	Moški	0,0	0,0	0,4	0,0	5,3	26,4	2,5
		Ženske	0,0	0,0	0,0	0,9	0,8	25,6	3,3
Dojka	C 50	Moški	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	2,8	0,3
		Ženske	0,0	1,8	13,8	35,3	78,3	218,3	45,1
Maternični vrat	C 53	Moški	-	-	-	-	-	-	-
		Ženske	0,0	0,0	1,8	3,6	6,5	14,9	3,6
Maternično telo	C 54	Moški	-	-	-	-	-	-	-
		Ženske	0,0	0,0	0,0	4,5	17,0	38,0	7,4
Pros tata	C 61	Moški	0,0	0,0	0,4	15,1	83,2	459,2	43,6
		Ženske	-	-	-	-	-	-	-
Ostale lokacije		Moški	2,4	4,8	17,6	159,8	486,8	1.118,1	168,1
		Ženske	1,5	1,2	21,6	76,0	226,1	705,2	129,4
SKUPAJ lokacije	C00-C97	Moški	2,4	5,8	29,4	293,8	1.002,0	2.386,0	341,6
		Ženske	1,5	4,9	50,1	188,1	503,9	1.373,2	269,8

III. PREVALENČNE MERE RAKA

2.4.2. Tabela 7: **Prevalenca raka** po izbrani primarni lokaciji in spolu, Slovenija, 31. 12. 2020

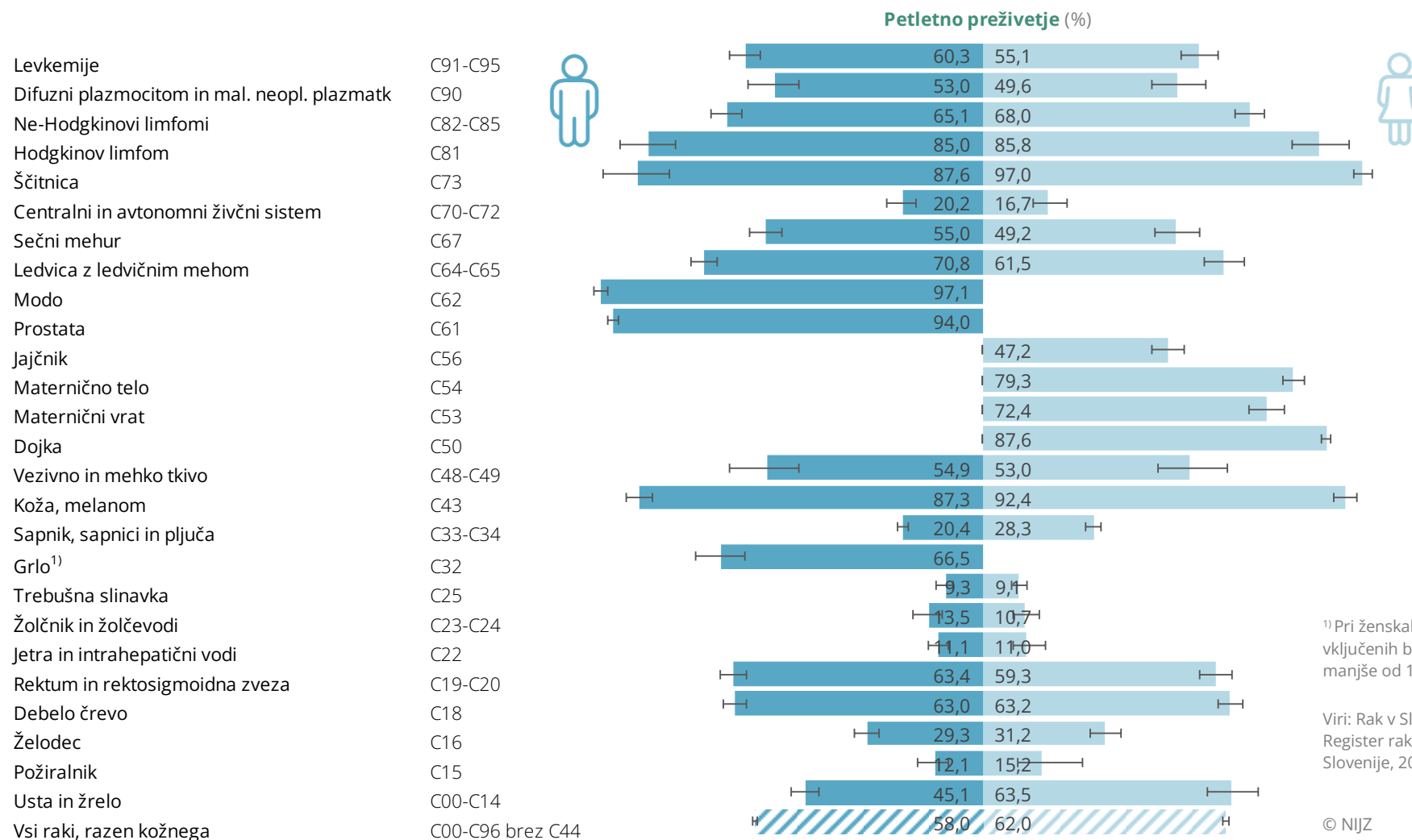
Lokacija po MKB-10 ¹⁾		Leta po diagnozi				Celotna prevalenca	
		<1 leto	1-4	5-9	10+		
Želodec	C 16	Moški	179	346	291	415	1.231
		Ženske	94	229	190	383	896
Debelo črevo	C 18	Moški	394	1.158	1.064	1.314	3.930
		Ženske	283	936	854	1.316	3.389
Rektum in rektosigmoidna zveza	C 19-C20	Moški	250	842	836	1.103	3.031
		Ženske	148	459	465	913	1.985
Sapnik, sapnici in pljuča	C 33-C34	Moški	572	1.008	433	428	2.441
		Ženske	423	819	313	250	1.805
Koža, melanom	C 43	Moški	318	1.024	972	1.220	3.534
		Ženske	299	1.029	958	1.944	4.230
Koža, razen melanoma	C 44	Moški	1.521	5.806	4.522	5.008	16.857
		Ženske	1.401	6.141	4.651	6.193	18.386
Dojka	C 50	Moški	11	40	38	36	125
		Ženske	1.384	5.157	4.577	8.715	19.833
Maternični vrat	C 53	Moški	-	-	-	-	-
		Ženske	120	303	381	2.631	3.435
Maternično telo	C 54	Moški	-	-	-	-	-
		Ženske	346	1.142	1.129	2.432	5.049
Prostata	C 61	Moški	1.358	5.692	5.374	4.183	16.607
		Ženske	-	-	-	-	-
SKUPAJ lokacije	C00-C96	Moški	6.386	20.078	16.780	19.521	57.593
		Ženske	5.837	19.709	16.320	29.701	67.237

¹⁾ Pri posameznih lokacijah je pri prikazu prevalenca oseba z več raki vključena v vsako lokacijo, pri vseh lokacijah skupaj pa se v prevalenci tudi oseba z več raki šteje le enkrat.

IV. PREŽIVETJE

2.4.2. Slika 5: **Petletno čisto preživetje (s 95 % intervalom zaupanja) bolnikov z rakom po lokaciji in spolu, Slovenija, 2016–2020**

¹⁾ Pri ženskah je število, v analizo vključenih bolnikov, v povprečju manjše od 15 na leto.

Viri: Rak v Sloveniji 2020, Register raka Republike Slovenije, 2023

© NIJZ

REGIONALNE PRIMERJAVE

I. INCIDENČNE MERE RAKA

2.4.2. Tabela 8: *Starostno standardizirana incidenčna stopnja raka po izbranih lokacijah, spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2020*

SSS incidence na 100.000 prebivalcev

Lokacija po MKB-10		Pomurska	Podravska	Koroška	Savinjska	Zasavska	Posavska	Jugovzhodna Slovenija	Osrednjeslovenska	Gorenjska	Primorsko-notranjska	Goriška	Obalno-kraška	SLOVENIJA
Koža, razen melanoma	C44	110,2	156,6	75,3	92,8	49,7	66,3	102,3	93,2	101,3	94,6	56,3	71,3	99,9
Prostata	C61	98,4	85,8	149,1	62,2	74,6	102,2	132,8	89,3	86,2	133,0	100,4	110,1	93,8
Sapnik, sapnici in pljuča	C33-C34	66,3	68,3	71,8	55,8	106,5	44,3	59,1	55,6	68,6	54,2	48,0	54,6	60,4
Debelo črevo in danka	C18-C20	50,9	52,6	46,2	54,5	76,5	48,1	64,8	46,5	49,7	52,7	47,3	52,0	51,5
Glava in vrat	C00-C14, C32	23,4	28,9	14,5	28,3	21,8	18,8	30,5	19,2	18,1	34,8	15,2	24,5	23,4
SKUPAJ lokacije	C00-C96	546,4	604,7	555,6	497,3	496,1	446,3	581,7	519,5	536,3	555,7	462,7	512,1	532,8
Dojka	C50	77,8	102,2	97,7	91,7	78,1	129,3	88,1	100,3	92,3	134,6	106,0	99,8	98,4
Koža, razen melanoma	C44	91,7	129,6	52,4	60,0	34,4	54,2	83,1	82,4	69,9	40,0	46,5	38,9	77,6
Sapnik, sapnici in pljuča	C33-C34	25,9	31,3	41,9	31,1	21,2	32,5	35,6	42,5	38,4	18,5	35,1	42,3	35,5
Debelo črevo in danka	C18-C20	30,1	29,6	27,7	26,1	40,5	32,3	26,5	31,8	34,1	14,4	23,8	19,3	29,0
Maternično telo	C54	22,0	24,6	7,7	23,0	27,2	27,5	18,0	25,1	23,2	36,8	24,4	23,6	23,5
SKUPAJ lokacije	C00-C96	375,1	469,0	367,7	390,9	352,2	420,6	383,7	450,1	432,4	419,9	398,0	388,6	421,6

Viri: SLORA, <http://www.slora.si/>, 01. 12. 2023

2.4.2. Tabela 9: **Incidenca raka** po izbranih lokacijah, spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2020

Lokacija po MKB-10			Pomurska	Podravska	Koroška	Savinjska	Zasavska	Posavska	Jugovzhodna Slovenija	Osrednjeslovenska	Gorenjska	Primorsko-notranjska	Goriška	Obalno-kraška	SLOVENIJA
Želodec	C16	Moški	16	60	7	47	5	7	13	68	25	5	11	15	279
		Ženske	11	29	1	18	2	6	9	31	19	3	7	9	145
Debelo črevo	C18	Moški	28	78	17	64	14	12	35	108	53	12	32	28	481
		Ženske	17	42	10	42	8	14	24	103	41	7	19	16	343
Rektum in rektosigmoidna zveza	C19-C20	Moški	17	48	9	38	11	13	32	67	21	10	14	20	300
		Ženske	11	40	9	17	3	5	10	45	20	3	12	5	180
Sapnik, sapnici in pljuča	C33-C34	Moški	62	167	40	110	36	24	61	210	105	23	47	50	935
		Ženske	29	88	26	64	8	19	44	190	68	7	34	43	620
Koža, razen melanoma	C44	Moški	106	396	41	182	18	37	107	369	159	42	53	66	1.576
		Ženske	113	362	35	140	16	38	103	392	126	22	52	44	1.443
Dojka	C50	Moški	0	0	0	3	0	0	0	6	2	0	0	0	11
		Ženske	69	239	52	168	27	66	86	381	132	49	95	86	1.450
Maternični vrat	C53	Moški	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		Ženske	9	16	4	14	4	3	4	29	14	2	3	2	104
Maternično telo	C54	Moški	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		Ženske	26	74	11	55	8	16	16	101	33	9	21	20	390
Prostata	C61	Moški	116	233	93	122	16	62	110	373	205	65	87	87	1.569
		Ženske	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostale lokacije		Moški	147	486	98	373	61	89	239	751	228	73	188	193	2.926
		Ženske	102	360	64	298	51	70	132	685	257	67	151	140	2.377
SKUPAJ lokacije	C00-C96	Moški	492	1.468	305	939	161	244	597	1.952	798	230	432	459	8.077
		Ženske	387	1.250	212	816	127	237	428	1.957	710	169	394	365	7.052

MEDNARODNE PRIMERJAVE

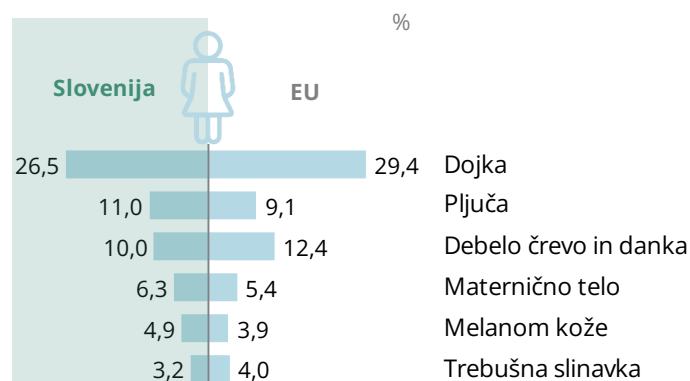
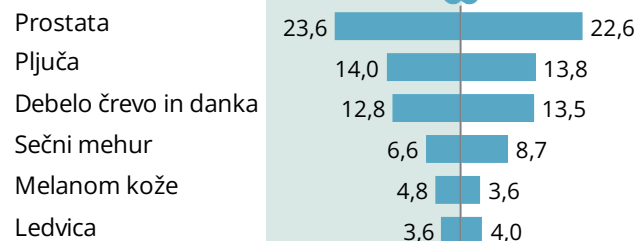
2.4.2. Slika 6: *Ocenjena incidenca in umrljivost zaradi raka¹⁾, Slovenija in EU, 2022*

Slovenija	2022	EU
13.719	ŠTEVILO NOVIH PRIMEROV	2.742.447
6.836	ŠTEVILO SMRTI	1.292.600

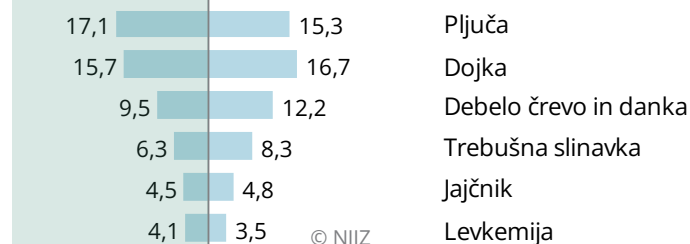
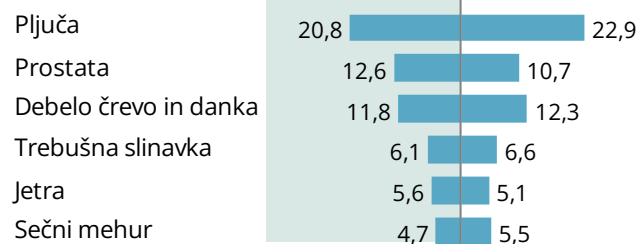
Slovenija	2022	EU
418	SSS INCIDENCE na 100.000	392
180	SSS UMRLJIVOSTI na 100.000	160

NAJPOGOSTEJŠI RAKI

INCIDENCA

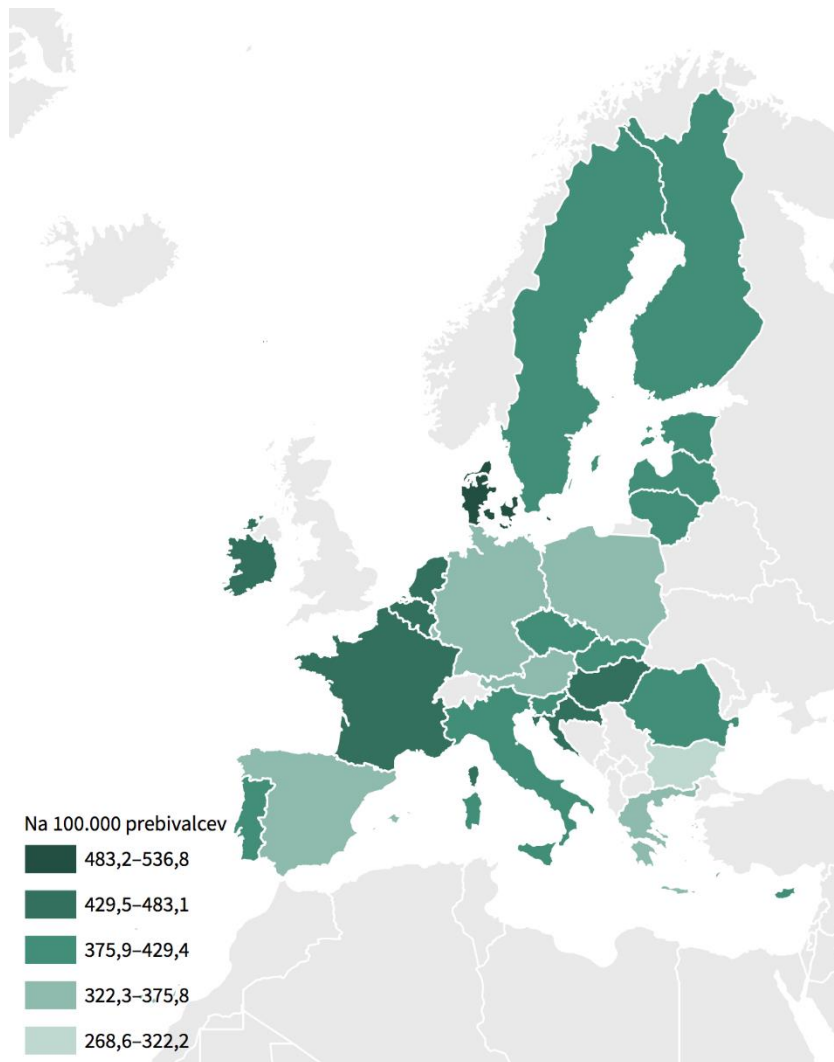
UMRLJIVOST

¹⁾ Brez drugih malignih neoplazem kožeViri: ECIS, <https://ecis.jrc.ec.europa.eu/>, 04. 12. 2023

2.4.2. Slika 7: *Ocenjena starostno standardizirana incidenčna stopnja raka¹⁾ – SKUPAJ, Slovenija in EU, 2022*

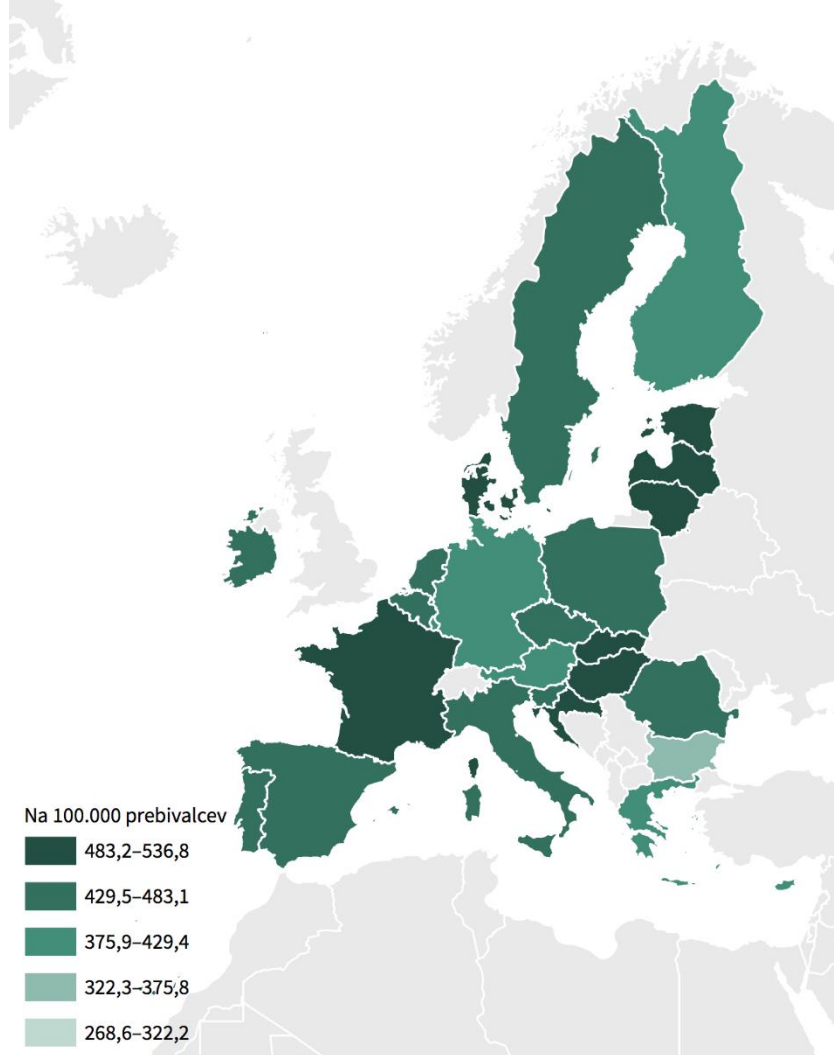

Po ocenah Evropskega informacijskega sistema za raka (ECIS – European Cancer Information System) je bila Slovenija leta 2022 po starostno standardizirani incidenčni stopnji raka (razen kožnega) (418/100.000) na osmem mestu med 27 državami EU.

¹⁾ Brez drugih malignih neoplazem kože
Viri: ECIS, <https://ecis.jrc.ec.europa.eu/>, 04. 12. 2023

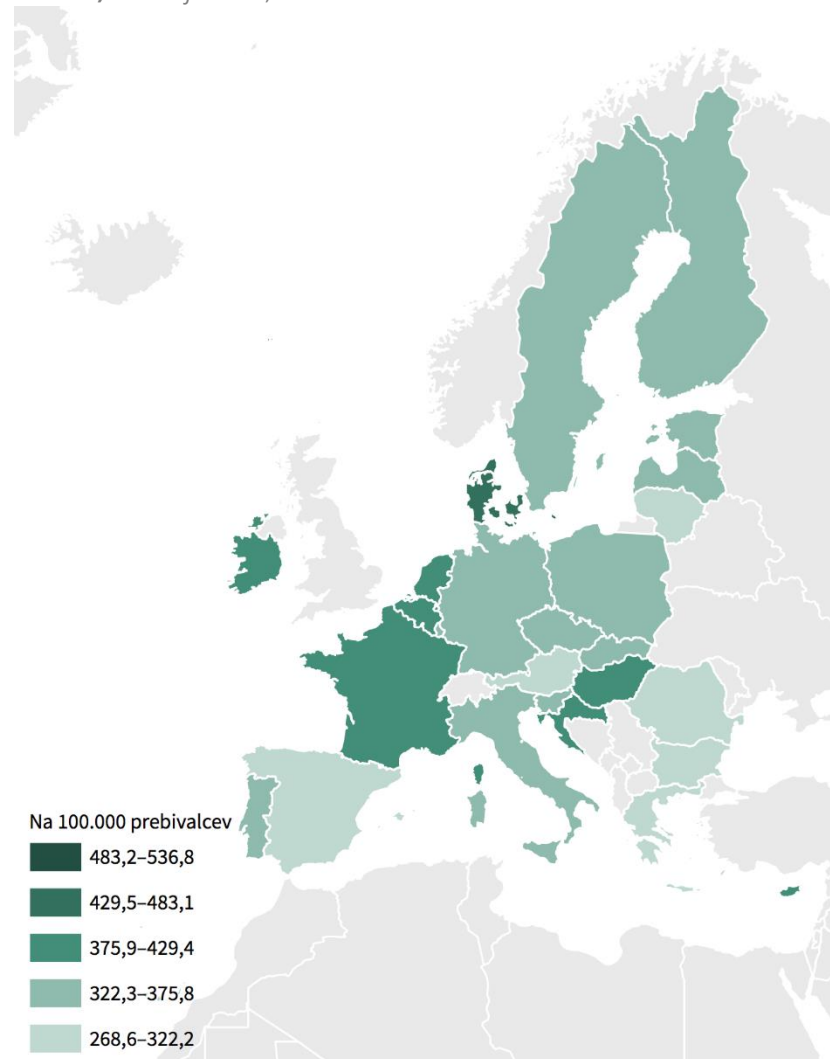

2.4.2. Slika 8: **Ocenjena starostno standardizirana incidenčna stopnja raka¹⁾ – MOŠKI**, Slovenija in EU, 2022

¹⁾ Brez drugih malignih neoplazem kože
Vir: ECIS, <https://ecis.jrc.ec.europa.eu/>, 04. 12. 2023

2.4.2. Slika 9: **Ocenjena starostno standardizirana incidenčna stopnja raka¹⁾ – ŽENSKE**, Slovenija in EU, 2022

¹⁾ Brez drugih malignih neoplazem kože
Vir: ECIS, <https://ecis.jrc.ec.europa.eu/>, 04. 12. 2023

DEFINICIJE

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGL. IZRAZ
Čisto preživetje		Relativno in čisto preživetje se izračunata s statističnim primerjanjem opazovanega preživetja proučevane skupine bolnikov in preživetjem, ki ga glede na spol in starost v določenem obdobju pričakujemo v celotni populaciji, iz katere prihajajo bolniki (t.i. pričakovano preživetje).	Pričakovano preživetje se izračuna na podlagi podatkov o splošni umrljivosti, ki se v obliki tablic umrljivosti za posamezno državo rutinsko objavljajo v okviru demografske statistike; za naše izračune so uporabljene slovenske letne popolne momentne tablice umrljivosti. Od leta 2014 naprej v prikazujemo čisto preživetje izračunano po metodi Pohar-Perme, do takrat pa smo prikazovali relativno preživetje izračunano po metodi Ederer-II. Za izračun je uporabljena knjižnica relsurv v programskem paketu R. Več na spletni strani OI LJ: http://www.onko-i.si/rrs . Ta metoda ni enaka tisti za prikaz relativnega preživetja na spletišču SLORA. Podrobnejša metodološka pojasnila so na http://www.slora.si .	Net survival
Groba incidenčna/umrljivostna stopnja raka	GS	Groba incidenčna/umrljivostna stopnja raka je razmerje med številom novih primerov raka/umrlih za rakom v koledarskem letu in številom prebivalcev v istem letu, pomnoženo s 100.000.	Groba incidenčna/umrljivostna stopnja raka = (število novih primerov raka/umrlih za rakom x 100.000) / število prebivalcev	Crude cancer incidence/mortality rate
Incidenca raka		Incidenca raka pomeni absolutno število vseh novih primerov raka v točno določeni populaciji v enem koledarskem letu.	Incidenca ne šteje bolnikov, pač pa primere bolezni. Tako lahko posamezna oseba, če v istem letu zboli za različnimi rakavimi boleznimi, prispeva v incidenco več primerov bolezni. Vir podatkov o incidenci je podatkovna zbirka Registra raka RS. V programu SLORA so podatki za bolnike, ki so zboleli od leta 1961 naprej in so imeli ob diagnozi stalno prebivališče v Republiki Sloveniji. Dodatna metodološka pojasnila so na voljo na spletnem portalu http://www.slora.si .	Cancer incidence
Prevalenca raka		Prevalenca raka pomeni število vseh bolnikov z rakom v točno določeni populaciji, ki so bili živi na izbrani datum (zadnji dan v koledarskem letu), ne glede na to, kdaj so zboleli.	Celotna prevalenca obsega vse bolnike, ne glede na to, kako dolgo pred datumom izračuna so zboleli. Delna prevalenca šteje samo bolnike, ki so zboleli v določenem obdobju, npr. 1, 5 ali 10 let pred datumom, na katerega računamo. Nekateri bolniki zbolijo za več kot eno rakavo boleznijo, zato je vsota prevalenc bolnikov po posameznih vrstah raka večja kot skupna prevalenca, pri kateri štejemo samo bolnike ne glede na število posameznih rakavih bolezni. Več na spletnem portalu http://www.slora.si .	Cancer prevalence

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGL. IZRAZ
Rak		Rak (neoplazma, malignom ali maligni tumor) je bolezen, ki nastane zaradi nepopravljive spremembe v celičnem jedru (mutacija genov) v telesnih ali spolnih celicah. Spremenjene gene (mutacijo) lahko podedujemo ali pa nastanejo v času življenja.	Rak ni ena sama bolezen, pač pa več sto različnih, ki lahko vzniknejo v vseh tkivih in organih človeškega organizma. Razlikujejo se po pogostosti ter načinu in izidu zdravljenja, imajo pa tudi različne, bolj ali manj znane dejavnike tveganja. Rak je z redkimi izjemami bolezen starejših ljudi. Podrobnejša metodološka pojasnila so na voljo na spletnem portalu http://www.slora.si .	Cancer
Register raka Republike Slovenije	RRRS	Register raka RS je eden najstarejših populacijskih registrov v Evropi, katerega namen je zbiranje in obdelava podatkov o vseh novih primerih raka in preživetju bolnikov z rakom.	RRRS je bil ustanovljen leta 1950 na Onkološkem inštitutu Ljubljana (OI LJ). Ena od stalnih oblik vračanja obdelanih podatkov so letna poročila Rak v Sloveniji. Novejši letniki so dostopni na spletni strani OI LJ: http://www.onko-i.si .	Slovenian Cancer Registry
Spletna stran ECIS	ECIS	Evropski informacijski sistem za raka (angl. European Cancer Information System) vsebuje informacije o indikatorjih bremena raka v Evropi in omogoča raziskovanje geografskih in časovnih vzorcev podatkov o incidenci, umrljivosti in preživetju.	Namen spletne aplikacije ECIS je podpora raziskovanju in odločanju na področju raka in informiranje evropskih državljanov. Možen je dostop do ocen incidence in umrljivosti (za leto 2022) v državah EU. Prikazuje tudi zgodovinske podatke o incidenci in umrljivosti ter ocene preživetja. Več na spletnem portalu: http://ecis.jrc.ec.europa.eu	ECIS web application
Spletna stran SLORA	SLORA	SLORA je spletna stran z epidemiološkimi podatki o raku v Sloveniji in dostopom do podatkovnih zbirk o raku po svetu.	Ob 60-letnici je RRRS uvedel novost – interaktivno spletišče z imenom SLORA, dostopno na: http://www.slora.si . Ime izhaja iz začetnih črk besed ' S lovenija in rak '. To je spletna aplikacija za neposreden dostop do podatkov iz baze RRRS, ki uporabniku omogoča priklic zbranih podatkov iz baze 'na klik'. Rezultati poizvedbe se prikažejo v grafični in tabelarni obliki. SLORA je interaktivno spletišče s sprotno posodobitvijo podatkov, zato je treba ob citiranju vira podatkov navesti datum poizvedbe.	SLORA web application
Starostno specifična incidenčna/umrljivostna stopnja raka		Starostno specifična incidenčna/umrljivostna stopnja raka je razmerje med številom novih primerov raka/umrlih za rakom pri osebah določene starosti v koledarskem letu in številom prebivalstva enake starosti sredi istega leta na določenem območju, pomnoženo s 100.000.	Starostno specifična incidenčna/umrljivostna stopnja raka = (število novih primerov raka/umrlih za rakom v določeni starostni skupini x 100.000) / število prebivalcev v isti starostni skupini	Age-specific cancer incidence/mortality rate
Starostno standardizirana stopnja incidence/umrljivosti	SSS	Starostno standardizirana stopnja je teoretična stopnja, pri kateri predpostavimo, da je starostna	V programu SLORA je uporabljena neposredna metoda starostne standardizacije. Starostno standardizirane stopnje (SSS) se pri tej metodi izračunajo po formuli:	Age-standardized rate

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA METODOLOŠKA POJASNILA	ANGL. IZRAZ
Umrljivost za rakom		Z umrljivostjo izrazimo absolutno število vseh umrlih zaradi raka v točno določeni populaciji v enem koledarskem letu.	V program SLORA podatke o umrlih posreduje NIJZ. Možna so malenkostna odstopanja med uradnim številom umrlih in izpisi programa SLORA. Vzroki za odstopanja so pojasnjeni na spletnem portalu http://www.slora.si .	Cancer mortality

struktura opazovane populacije taka kot v standardni populaciji – pove nam torej, kakšna bi bila groba stopnja v opazovani populaciji, če bi bila starostna struktura te populacije enaka, kot je v standardni populaciji. Uporabljamo jo, če analiziramo incidenco/umrljivost v daljšem časovnem obdobju (če se starostna struktura prebivalstva v času spreminja) ali če incidenco/umrljivost primerjamo med populacijami z različno starostno strukturo.

$$SSS = \sum_{i=1}^{17} S_i * \frac{N_i}{P_i}$$
 kjer je N = podatek o številu primerov v opazovani populaciji (incidenca), P = podatek o številu prebivalcev v opazovani populaciji, S = podatek o številu prebivalcev v standardni populaciji in i = 5-letna starostna skupina.

Če se določen rak pojavlja samo pri enem spolu, starostno standardizirana stopnja pri izračunu za oba spola skupaj ni prikazana.

Pri izračunu SSS se uporablja Evropska standardna populacija (ESP) Svetovne zdravstvene organizacije iz leta 1976 (100.000 prebivalcev, razdeljenih po petletnih starostnih skupinah, razen delitve 0–5 let na 0 let, 1–4 let starosti, enotno za oba spola).

SEZNAM SLIK

2.4.2. Slika 1: Odstotni delež incidence vseh rakov po starostnih skupinah, Slovenija, 2020.....	2
2.4.2. Slika 2: Groba incidenčna in umrljivostna stopnja raka po spolu s povprečno letno spremembo ¹⁾ za zadnjih 10 let, Slovenija, 1985–2020.....	4
2.4.2. Slika 3: Starostno standardizirana umrljivostna stopnja raka , Slovenija in EU, 1985–2020.....	4
2.4.2. Slika 4: Najpogostejše lokacije raka po spolu, Slovenija, 2020.....	5
2.4.2. Slika 5: Petletno čisto preživetje (s 95 % intervalom zaupanja) bolnikov z rakom po lokaciji in spolu, Slovenija, 2016–2020.....	12
2.4.2. Slika 6: Ocenjena incidenca in umrljivost zaradi raka¹⁾ , Slovenija in EU, 2022.....	15
2.4.2. Slika 7: Ocenjena starostno standardizirana incidenčna stopnja raka¹⁾ – SKUPAJ , Slovenija in EU, 2022.....	16
2.4.2. Slika 8: Ocenjena starostno standardizirana incidenčna stopnja raka¹⁾ – MOŠKI , Slovenija in EU, 2022.....	17
2.4.2. Slika 9: Ocenjena starostno standardizirana incidenčna stopnja raka¹⁾ – ŽENSKE , Slovenija in EU, 2022.....	17

SEZNAM TABEL

2.4.2. Tabela 1: Breme raka , Slovenija, 2020.....	2
2.4.2. Tabela 2: Incidenca raka po izbranih lokacijah, spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2020.....	6
2.4.2. Tabela 3: Groba in starostno specifična incidenčna stopnja raka po izbranih lokacijah, spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2020.....	7
2.4.2. Tabela 4: Starostno standardizirana incidenčna stopnja raka po spolu in najpogostejših lokacijah, Slovenija, 2011–2020.....	8
2.4.2. Tabela 5: Umrlji zaradi raka po izbranih lokacijah, spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2020.....	9
2.4.2. Tabela 6: Groba in starostno specifična umrljivostna stopnja raka po izbranih lokacijah, spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2020.....	10
2.4.2. Tabela 7: Prevalenca raka po izbrani primarni lokaciji in spolu, Slovenija, 31. 12. 2020.....	11
2.4.2. Tabela 8: Starostno standardizirana incidenčna stopnja raka po izbranih lokacijah, spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2020.....	13
2.4.2. Tabela 9: Incidenca raka po izbranih lokacijah, spolu in statističnih regijah, Slovenija, 2020.....	14